

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף מד

(בעמוד הקודם)

לקט שכחה ופאה שעשאן (ב)גורן: אפילו שלקט שכחה ופאה פטרות ממעשרות, עני שאסף לקט שכחה ופאה ולאחר מכן עשה מהם כרי (= מירוח בערימה) - חייב במעשרות מדרבנן, כי הרואה את הכרי סבור שהתוצרת גדלה בשדהו של העני. וכל זה דוקא כשעשה כרי בשדה כי לא מכירים אותו שם, אבל אם עשה כרי בעיר פטור, משום ששכניו ראו שהוא אסף 'לקט שכחה ופאה' מעט מעט במשך תקופה עד שעשה מהם גורן.

ילדה פחותה מטפח: מדאורייתא רק קנבוס ולוף עם גפן הם כלאיים, ורבנן גזרו גם על שאר מינים. ולכן נטיעה צעירה הצומחת עד לפחות מגובה טפח ונשאת כך לעולם, אם צמח בה 'כלאיים דרבנן' של שאר מינים - לא נאסרו הצמחים והכרם. משום שרבנן לא גזרו בכרם משונה כזה. ודוקא בכרם מינימאלית של שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב (כדלעיל), אבל כרם גדול (של נטיעות פחות מטפח) שיש בו כלאיים הוא כבר כרם חשוב וגזרו בו רבנן.

מת תופס ארבע אמות לטומאה: רבנן גזרו שהמת מטמא את כל הנכנס לארבע אמות שסביבותיו, וזאת בכדי שהמתקרב למת לא יאהיל בטעות בידו על המת ויטמא, והוא לא יעלה על דעתו שהוא טמא.

רבי יצחק מביא לכך ראייה:

חצר הקבר: דרכם היה לקבור את המתים במערה שאורכה 6 אמות ורוחבה 4 אמות, לאורך ורוחב המערה היו כוכים שבתוכם היו קוברים את המתים. למערה היה חדר חיצוני הנקרא 'חצר הקבר' שדרכו היו נכנסים לחדר הפנימי שבו היו הקברים, ולחצר המערה היה פתח החוצה לאויר העולם.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

העומד בחצר הקבר אפילו סמוך לקיר המפריד בין החדרים, ונמצא שהוא בתוך ד' אמות לאחד הקברים - אינו נטמא, משום שהחדר החיצוני מופרד במחיצה ניכרת מהמערה הפנימית ולא גזרו בזה רבנן. לדעת בית שמאי כל זה דוקא שיש בחצר הקבר שטח של ארבע אמות שאז הוא מקום חשוב לעצמו, אבל פחות מד' אמות הוא בטלה למערה. לדעת בית הלל מספיק ד' טפחים. בית הלל מוסיפים 'במה דברים אמורים' וכו': כל זה דוקא כשפתח חצר הקבר הוא מלמעלה, אבל אם הפתח מהצד גם אנו מודים שפחות מד' אמות החצר בטלה למערה.

קושיא: כלפי לייא: כלפי היכן הולכים הדברים? והרי בדיוק להיפך! אם חצר המערה כל כך קטנה בשטח של ד' טפחים והפתח שלה מלמעלה - בהכרח שהעולה ויוצא החוצה מהפתח יאהיל בידיו ובגדיו על הקברים, ואילו אם הפתח מהצד הוא יכול לצאת בלא להאהיל. ולכן הגמרא הופכת את הדברים.

ההוכחה: והני מילי חצר הקבר: דוקא העומד בחצר הקבר טהור, אבל בחוץ טמא. וזאת משום שמת תופס ד' אמות לטומאה כנ"ל.

*

ואפילו חמשה אחין ומת אחד מהן במלחמה: בלא ילדים - כולם חוזרים כי אשתו זקוקה ליבום של אחד מהם.

לא לקח ולא לקחה: כתוב "וַיְהִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרְשׁ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ" במקום 'ולא לקח' - ללמד שדוקא אשה זו שלא לקחה חוזר עליה, ולא על אישה אחרת - והיא אשה האסורה לו בנישואין.

לימא דלא כרבי יוסי הגלילי: שהרי לשיטתו בכל מקרה עליו לחזור מנישואין עם אשה פסולה, משום שיש לו עבירה בידו.

אפילו תימא.. כדרכה וכו': מהנאמר "אֶלְמִנָּה וְגִרְוֹשָׁה וְחֻלְלָה זְנֵה אֶת אֱלֹהֵי לֹא יִקָּח" כי אם בְּתוּלָה מְעַמְּיוֹ יִקָּח אִשָּׁה: **וְלֹא יִחַלֵּל זָרְעוֹ בְּעַמְּיוֹ** לומדים שהאיסור של כהן גדול ל'קדש' (= לקיחה) אלמנה (וכן כהן הדיוט גרושה) הוא רק בנישואין שאז הוא 'מחלל' את האישה בכיאתו (או את זרעו שיוולד ממנה), אבל בקידושין בלבד אין איסור. וממילא גם לדעת רבי יוסי הגלילי אין הוא חוזר על כך מהמלחמה.

'ובנית ביתך' זה גמרא: לאחר לימוד המקרא שהיא תורה שבכתב, ולימוד המשנה שהיא תורה שבעל פה, אפשר ללמוד גמרא שהיא פירוש המשנה וההלכות היוצאות ממנה.

(המשך בדף הבא ↓)

דרוש וקבל שכר: תלמד תורה לאחרים (מאיר).

אם הוסיף בו דימוס אחד: למדנו במשנה ש'הבונה בית על מכונו' (לאחר שהרס אותו) - אינו חוזר עליו. הגמרא מבארת שאם הוא הוסיף בבית החדש אפילו שורה אחת של אבנים בגובה הבית או בעובי שלו - הרי זה 'בית חדש' שחוזרים עליו.

ומאחר זכתיב 'לא יעבור' וכו': אם כבר כתוב בפסוק שאין לו לעזור בשום דבר אפילו באספקה, מדוע יש צורך לכתוב שלא יצא לצבא לקרב? והתשובה היא כדי ללמד שאם יצא לקרב יעבור על כך בשני לאוין.

משנה: בקשרי מלחמה: כשהחילים נצמדים זה לזה ועומדים צפופים כנגד האויב.

לפיכך תלתה לו התורה את כל אלו: שיוכל ללכת בלי להתבייש כי אף אחד לא ידע אם הוא הולך בגלל הפחד או בגלל הבית הכרם או האשה.

רבי יוסי אומר: בגמרא תתבאר דעתו.

ובעיקבו של עם: המשנה מוסיפה על הפסוק ומבארת שהעמידו אנשים בראש הצבא ובסוף הצבא. לפני החיילים מעמידים 'זקיפים' גיבורים בכדי שאם יפול אחד החיילים הם ירימו אותו, וכן ימריצו את החיילים בדיבורים. ומאחורי החיילים מעמידים שומרים עם מקלות ברזל שלא יתנו לאף אחד לברוח ואם ינסה אחד החיילים לברוח הם יכו אותו ברגליו, כי המנוסה גורמת את תחילת הנפילה במלחמה.

במה דברים אמורים במלחמת הרשות: אז יש כאלה שחוזרים מהמלחמה ויש שבכלל נשארים בבית כנ"ל.

רבי יהודה אומר במה דברים אמורים: רבי יהודה חולק, ותתבאר דעתו בגמרא.

גמרא: מאי איכא בין ריה"ג לרבי יוסי: לכאורה הם אמרו אותו דבר - שחוזר מעבירה שבידו? והתשובה: שלדעת ריה"ג חוזר אפילו על עבירה דרבנן, אבל לדעת רבי יוסי חוזר רק על עבירה דאורייתא כמו כהן גדול שהתחתן עם אלמנה.

שח בין תפילה לתפילה: המדבר בין הנחת תפילין של יד לתפילין של ראש. רש"י מפרש: שמברכים ברכה אחת על הנחת של יד ושל ראש, אך אם שח לאחר הנחת של יד עליו לברך על תפילין של ראש, ואם הוא לא בירך הוא עבר על מצוה דרבנן לברך. (אך עיין תוס' שאנץ).

כמאן לימא רבי עקיבא היא וכו': שהרי הוא פירש את "מי האיש הירא ורף הלכב ילף וישב לביתו" ירא במלחמה, ואילו רבי יוסי הגלילי פירש שהוא ירא מעבירות שבידו.

בהא אפילו ריה"ג מודה: כלומר ריה"ג מודה שהירא ורף הלכב חוזר במלחמה, אלא שהוא חולק מהיכן לומדים זאת. לשיטתו לא לומדים זאת מ'הירא ורף הלכב' אלא מהמשך הפסוק 'ולא ימס את לבב אָחיו כְּלָבָו'.

האי מפני שתחילת ניסה נפילה: במשנה כתוב שהשומרים לא נותנים לחיילים לברוח כי 'תחילת ניסה נפילה', והרי צריך לומר להיפך ש'תחילת נפילה ניסה' כי הניסה היא ההתחלה שגורמת ליפול במלחמה?

*

אמר רבי יוחנן רשות זרבנן וכו': רבנן ורבי יהודה לא נחלקו בכך שיש רק שני סוגי מלחמות: רשות או מצוה. אלא המחלוקת היא האם סוג מלחמה מסויימת היא מלחמת רשות או מלחמת מצוה.

ורבא מפרש: לכולי עלמא מלחמת יהושע לכבוש את הארץ - היא מלחמת מצוה, ולכולי עלמא מלחמת דוד בסוריה להוסיפה על ארץ ישראל בשביל 'רווחה' של מיסים - היא רשות, והמחלוקת היא במלחמה נגד הגויים למעט אותם בכדי שלא יבואו להילחם עם ישראל (כלומר מלחמת מניעה) - האם היא נחשבת מלחמת מצוה או רק מלחמת רשות. והנפקא מינה בזה: האם העוסק במלחמה הזו נחשב לעוסק במצוה שפטור מלעשות מצוה אחרת בזמן הזה.

 הדרן עלך משוח מלחמה

פרשת עגלה ערופה

א כִּי יִמְצָא חֵלֶל בְּאֶדְמָה אֲשֶׁר יִּהְיֶה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נֶפֶל בְּשָׂדֶה לֹא נֹדֵעַ מִי הִכָּהוּ:
ב וַיִּצְאוּ זְקֵנָיִךְ וְשֹׁפְטֶיךָ וּמִדְּדוּ אֶל הָעֵרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחֵלֶל: ג וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הַחֵלֶל
 וְלָקְחוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהוּא עֲגֹלָת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֲבָד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁכָּה בְּעַל: ד וְהוֹרְדוּ זְקֵנֵי
 הָעִיר הַהוּא אֶת הָעֲגֹלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְעֲרְפוּ שָׁם אֶת הָעֲגֹלָה בְּנַחַל:
 ה וּנְגַשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם בָּחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשָׂרְתוֹ וּלְכַרְךָ בְּשֵׁם יְיָ הַזֶּה וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה
 כָּל רִיב וְכָל נִגְעָה: ו וְכָל זְקֵנֵי הָעִיר הַהוּא הַקְּרֹבִים אֶל הַחֵלֶל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֲגֹלָה
 הָעֲרוּפָה בְּנַחַל: ז וְעָנּוּ וְאָמְרוּ יְדִינֹו לֹא (שִׁפְכָה) שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ: ח כִּפֹּר
 לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ הַזֶּה וְאֵל תִּתֵּן דָּם זָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּנְכַפֵּר לָהֶם הַדָּם:
ט וְאַתָּה תִּכְבֵּר הַדָּם הַזֶּה הַנִּקִּי מִקְרָבְךָ כִּי תַעֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְיָ הַזֶּה:

פרק תשיעי. משנה: עגלה ערופה בלשון הקודש: כשנמצא אדם הרוג ולא ידוע מי הרגו, יוצאים דיינים מהסנהדרין ומוודדים מי העיר הקרובה לחלל, ואז דייני אותה העיר עורפים עגלה רוחצים את ידיהם ואומרים 'יְדִינֹו לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וכו'. את הדברים הללו הם אומרים בלשון הקודש.

ואין בית דין שקול: אין אפשרות שהדיינים בבית דין יהיו במספר זוגי, בכדי שלא יהא מצב של תיקו.

נמצא טמון בגל: נמצא המת טמון בתוך גל של אבנים, או תלוי על עץ, או צף במים - לא היו עורפים עגלה, כי נאמר "כִּי יִמְצָא חֵלֶל בְּאֶדְמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נֶפֶל בְּשָׂדֶה".

ספר - גבול הארץ.

גמרא: מאי קאמר: כלומר היכן לומדים שדברי הזקנים נאמרים בלשון הקודש בפסוק 'כִּי יִמְצָא חֵלֶל בְּאֶדְמָה'?

והתשובה: שבאמת לומדים זאת מהמשך הפרשה 'וְעָנּוּ וְאָמְרוּ יְדִינֹו לֹא שָׁפְכוּ' בגזירה שווה מקלות וברכות שאמרו הלויים בהר גריזים והר עיבל. ולאחר מכן ממשיכה המשנה ואמרת כיצד סדר עגלה ערופה ומביאה את הפסוק 'כִּי יִמְצָא חֵלֶל' וכו'.